

Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
DOMNUL MANUEL CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA
prezentate la 17 decembrie 2020¹

Cauza C-709/19

**Vereniging van Effectenbezitters
împotriva
BP plc**

[cerere de decizie preliminară formulată de Hoge Raad der Nederlanden (Curtea Supremă a Țărilor de Jos)]

„Trimitere preliminară – Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 – Competență judiciară internațională în materie civilă și comercială – Competență judiciară în materia răspunderii delictuale sau cvasidelictuale – Litigiu în domeniul investițiilor – Locul unde s-a produs fapta prejudiciabilă – Prejudiciu care constă exclusiv într-o pierdere financiară – Acțiune în constatare formulată de o asociație de apărare colectivă a intereselor”

1. O asociație de deținători de valori mobiliare a introdus la Hoge Raad der Nederlanden (Curtea Supremă a Țărilor de Jos) o acțiune în despăgubire pentru deprecierea acțiunilor deținute de aceștia la o societate cu sediul în Regatul Unit, ca urmare a unei scurgeri de petrol din instalațiile societății respective în golful Mexic.
2. În cadrul acestui litigiu, instanța de trimitere solicită interpretarea articolului 7 punctul 2 din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012². Având în vedere că prejudiciile care fac obiectul acțiunii sunt pur patrimoniale, instanța de trimitere întâmpină dificultăți în ceea ce privește stabilirea competenței sale, în lumina hotărârilor anterioare ale Curții, în special a Hotărârilor Kolassa, Universal și Löber³.
3. Îndoilele instanței de trimitere evidențiază riscurile inerente interpretărilor largi în acest domeniu, precum cea potrivit căreia competența judiciară internațională se stabilește în funcție de „împrejurările specifice” ale cauzei. În același timp, îndoilele respective oferă oportunitatea de a nuanța sau, dacă este cazul, de a examina aceste interpretări.

¹ Limba originală: spaniola.

² Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2012 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (reformare) (JO 2012, L 351, p. 1).

³ Hotărârea din 28 ianuarie 2015, Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, denumită în continuare „Hotărârea Kolassa”), Hotărârea din 16 iunie 2016, Universal Music International Holding (C-12/15, EU:C:2016:449, denumită în continuare „Hotărârea Universal”), și Hotărârea din 12 septembrie 2018, Löber (C-304/17, EU:C:2018:701, denumită în continuare „Hotărârea Löber”).

I. Cadrul juridic

A. Dreptul Uniunii. Regulamentul nr. 1215/2012

4. În considerentul (16) se arată următoarele:

„În afară de instanța domiciliului pârâtului, ar trebui să existe și alte instanțe autorizate în temeiul unei legături strânse între instanță și acțiune sau în scopul bunei administrări a justiției. Existența unei legături strânse ar trebui să asigure securitatea juridică și să evite posibilitatea de a se introduce o acțiune împotriva pârâtului în fața unei instanțe dintr-un stat membru care nu era previzibilă în mod rezonabil de către acesta [...]

5. Potrivit articolului 4:

(1) Sub rezerva dispozițiilor prezentului regulament, persoanele domiciliate pe teritoriul unui stat membru sunt acționate în justiție, indiferent de naționalitatea lor, în fața instanțelor respectivului stat membru.

[...]

6. Conform articolului 7:

„O persoană care are domiciliul pe teritoriul unui stat membru poate fi acționată în justiție într-un alt stat membru:

[...]

2. în materie delictuală și cvasidelictuală, în fața instanțelor de la locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă;

[...]

B. Dreptul neerlandez. Burgerlijk Wetboek⁴

7. În conformitate cu articolul 305a din cartea 3 din BW⁵:

„1. Orice fundație sau asociație care are capacitate juridică deplină poate introduce o acțiune în justiție în apărarea intereselor similare ale altor persoane, în măsura în care aceasta asigură o astfel de apărare în conformitate cu statutul său.

[...]

3. O acțiune precum cea menționată la alineatul 1 nu poate avea ca obiect [...] o despăgubire în bani.

[...]

⁴ Codul civil neerlandez, denumit în continuare „BW”.

⁵ Denumit în continuare „articolul 3:305a din BW”.

II. Situația de fapt, procedura în fața instanțelor naționale și întrebările preliminare

8. Vereniging van Effectenbezitters (asociație de deținători de valori mobiliare, denumită în continuare „VEB”) este o asociație cu sediul în Haga (Țările de Jos), al cărei scop statutar constă în apărarea intereselor deținătorilor de valori mobiliare.

9. BP plc (denumită în continuare „BP”) este o întreprindere de petrol și gaze prezentă pe plan global, cu sediul în Londra (Regatul Unit). Acțiunile sale ordinare sunt cotate la bursele din Londra și Frankfurt.

10. În luna aprilie 2010, a avut loc o explozie pe o platformă petrolieră închiriată de BP în golful Mexic, care a provocat daune grave mediului.

11. La 17 aprilie 2015, VEB a acționat în justiție BP la rechtbank van Amsterdam (Tribunalul de Primă Instanță din Amsterdam, Țările de Jos), introducând, în temeiul articolului 3:305a din BW, o acțiune colectivă în numele tuturor persoanelor care, în perioada cuprinsă între 16 ianuarie 2007 și 25 iunie 2010, au cumpărat, au deținut sau au vândut acțiuni ordinare ale BP prin intermediul unui cont de investiții deschis în Țările de Jos sau al unui cont de investiții al unei bănci și/sau al unei societăți de investiții cu sediul în Țările de Jos (denumiți în continuare „acționarii societății BP”).

12. VEB a solicitat rechtbank van Amsterdam (Tribunalul de Primă Instanță din Amsterdam) să constate că:

- instanțele neerlandeze au competență internațională să soluționeze acțiunile în despăgubire introduse de acționarii societății BP;
- rechtbank van Amsterdam (Tribunalul de Primă Instanță din Amsterdam) este competent din punct de vedere teritorial să judece aceste acțiuni;
- BP a acționat în mod ilicit în raport cu acționarii săi, deoarece le-a comunicat informații incorecte, incomplete și înșelătoare cu privire la: (i) programul său de securitate și mentenanță înainte de marea neagră din 20 aprilie 2010, și/sau (ii) amploarea deversării de petrol, și/sau (iii) rolul și responsabilitatea societății BP în legătură cu această deversare;
- cumpărarea sau vânzarea acțiunilor societății BP de către acționarii acestei societăți ar fi fost efectuată la un preț de piață mai avantajos sau nu ar fi fost efectuată deloc, în cazul în care BP nu ar fi acționat în mod ilicit;
- există o legătură de cauzalitate esențială între comportamentul ilicit al societății BP și prejudiciul suferit de acționarii societății BP ca urmare a deprecierei acțiunilor în perioada cuprinsă între 16 ianuarie 2007 și 25 iunie 2010.

13. BP a contestat competența instanțelor neerlandeze, invocând Regulamentul nr. 1215/2012. Rechtbank Amsterdam (Tribunalul de Primă Instanță din Amsterdam) s-a declarat incompetent, iar gerechtshof Amsterdam (Curtea de Apel din Amsterdam, Țările de Jos) a confirmat această decizie.

14. VEB a declarat recurs la Hoge Raad der Nederlanden (Curtea Supremă a Țărilor de Jos), care adresează Curții următoarele întrebări preliminare:

- „1) a) Articolul 7 teza introductivă punctul 2 din [Regulamentul nr. 1215/2012] trebuie interpretat în sensul că materializarea directă a unui prejudiciu pur financiar într-un cont de investiții din Țările de Jos sau într-un cont de investiții al unei bănci și/sau al unei societăți de investiții cu sediul în Țările de Jos, care este consecința deciziilor de investiții care au fost adoptate sub influența informațiilor generale publicate pe plan global, dar incorecte, incomplete și

înșelătoare ale unei întreprinderi internaționale listate la bursă oferă un element de legătură suficient pentru a stabili competența internațională a instanțelor neerlandeze în temeiul locului producerii prejudiciului (*Erfolgsort*)?

- b) În cazul unui răspuns negativ, este necesar să existe împrejurări suplimentare care să justifice că instanțele neerlandeze sunt competente și care sunt aceste împrejurări? Împrejurările suplimentare menționate la punctul 4.2.2^[6] din cererea de decizie preliminară sunt suficiente pentru a întemeia competența instanțelor neerlandeze?
- 2) Răspunsul la prima întrebare este diferit în cazul unei acțiuni introduse în temeiul articolului 3:305a din BW de o asociație având ca obiect să reprezinte, în temeiul dreptului propriu, interesele colective ale investitorilor care au suferit un prejudiciu în sensul primei întrebări, ceea ce determină printre altele faptul că nu sunt stabilite nici domiciliile respective ale acestor investitori, nici împrejurările speciale ale achizițiilor individuale, respectiv ale deciziilor individuale de a nu vinde acțiunile deja deținute?
- 3) În cazul în care instanța neerlandeză este competentă în temeiul articolului 7 punctul 2 din [Regulamentul nr. 1215/2012] să se pronunțe cu privire la acțiunea formulată în temeiul articolului 3:305a din BW, instanța în cauză este, în conformitate cu articolul 7 punctul 2 din [Regulamentul nr. 1215/2012], competentă din punct de vedere teritorial, atât pe plan internațional, cât și pe plan intern, să se pronunțe cu privire la toate acțiunile în despăgubire individuale ulterioare, formulate de investitori care au suferit un prejudiciu în sensul primei întrebări?
- 4) În cazul în care instanța neerlandeză în discuție este, în sensul întrebării a treia, competentă din punct de vedere teritorial pe plan internațional, însă nu și pe plan intern, putându-se pronunța cu privire la toate acțiunile în despăgubire individuale formulate de investitori care au suferit un prejudiciu în sensul primei întrebări, atunci competența teritorială internă trebuie stabilită în funcție de domiciliul investitorului prejudiciat, de sediul băncii unde este deschis contul personal al acestui investitor sau de sediul băncii unde este deschis contul de investiții al acestui investitor sau trebuie să fie avut în vedere un alt element de legătură?”

III. Procedura în fața Curții

15. Trimiterea preliminară a fost înregistrată la grefa Curții la 25 septembrie 2019.
16. Au formulat observații scrise VEB, BP și Comisia Europeană. După anularea ședinței stabilite inițial, Curtea le-a adresat anumite întrebări pentru a se răspunde în scris, la care au răspuns la 8 octombrie 2020.

IV. Analiză

A. Precizări de ordin general

17. La indicațiile Curții, prezentele concluzii se vor referi exclusiv la primele două întrebări preliminare.

⁶ Este vorba despre următoarele împrejurări: BP se adresează unei comunități globale de investitori, inclusiv neerlandezilor; VEB apără interesele unui număr mare de investitori, majoritatea cu domiciliul în Țările de Jos; acordul dintre BP și acționarii săi din Statele Unite ale Americii nu a fost propus investitorilor ale căror interese sunt reprezentate de VEB, iar în Europa nu a existat o procedură similară; printre acționarii în numele cărora acționează VEB figurează consumatori, în privința cărora Regulamentul nr. 1215/2012 prevede o protecție juridică specială.

18. Înainte de a le analiza, considerăm oportun să amintim că:

- Dispozițiile Regulamentului nr. 1215/2012 trebuie interpretate în mod autonom, făcându-se trimitere la sistemul și la obiectivele sale⁷.
- În măsura în care Regulamentul nr. 1215/2012 înlocuiește Regulamentul (CE) nr. 44/2001⁸ (care înlocuiește, la rândul său, Convenția de la Bruxelles⁹), interpretarea Curții privind dispozițiile anterioare echivalente cu cele ale actului în vigoare este în continuare valabilă¹⁰.
- Unicul scop al identificării locului materializării sau al manifestării concrete a prejudiciului, în sensul articolului 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012, este de a stabili competența instanțelor unui stat membru.
- Această identificare contribuie la protecția jurisdicțională efectivă a părților în litigiile private transfrontaliere, oferind posibilitatea alegerii unei instanțe alternative celei de la domiciliul pârâtului pentru a răspunde „unor nevo[i] obiectiv[e] legat[e] de probe sau de organizarea procesului”¹¹.
- În sistemul Regulamentului nr. 1215/2012, desemnarea instanțelor de la domiciliul reclamantului (*forum actoris*) are caracter de excepție¹².

B. Considerații prealabile privind trimiterea preliminară

19. În prima și în cea de a doua întrebare preliminară, se succed mai multe întrebări cu privire la articolul 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012.

20. Succesiunea acestor întrebări poate fi rezumată după cum urmează:

- instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă o pierdere pur financiară, suferită direct într-un cont de investiții¹³ deschis în Țările de Jos, permite stabilirea competenței internaționale a instanțelor din acest stat, fiind locul unde s-a produs prejudiciul, în cazul în care pierderea este consecința deciziilor adoptate sub influența informațiilor publicate pe plan global, furnizate de o întreprindere internațională listată la bursa de valori din alt stat membru;
- în cazul unui răspuns negativ, aceasta solicită să se stabilească dacă este necesar să existe împrejurări suplimentare și care sunt aceste împrejurări;
- aceasta solicită o examinare specială a împrejurărilor specifice ale cauzei¹⁴ și,
- în sfârșit, instanța de trimitere solicită să se stabilească efectele pe care le-ar putea avea asupra răspunsului caracterul colectiv al acțiunii introduse.

⁷ În ceea ce privește regula competenței speciale în materie delictuală și cvasidelictuală, a se vedea Hotărârea din 25 octombrie 2011, eDate Advertising și alții (C-509/09 și C-161/10, EU:C:2011:685, punctul 38).

⁸ Regulamentul Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 2001, L 12, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 74).

⁹ Convenția de la Bruxelles din 1968 privind competența judiciară și executarea hotărârilor judecătorești în materie civilă și comercială (JO 1972, L 299, p. 32, Ediție specială, 19/vol. 10, p. 3, denumită în continuare „Convenția de la Bruxelles”).

¹⁰ A se vedea considerentul (34) al Regulamentului nr. 1215/2012.

¹¹ Hotărârea din 10 iunie 2004, Kronhofer (C-168/02, EU:C:2004:364, denumită în continuare „Hotărârea Kronhofer”, punctul 18).

¹² Hotărârea din 19 septembrie 1995, Marinari (C-364/93, EU:C:1995:289, denumită în continuare „Hotărârea Marinari”, punctul 13), și Hotărârea Kronhofer, punctul 20.

¹³ Instanța de trimitere include în această expresie „conturile de investiții deschise în Țările de Jos” și „conturile de investiții ale unei bănci sau ale unei întreprinderi de investiții stabilite în Țările de Jos”.

¹⁴ A se vedea nota de subsol 6 din prezentele concluzii.

21. În orice caz, trebuie menționate aspectele care nu au fost contestate și care au fost reținute. Acestea sunt:

- calificarea acțiunii ca fiind extracontractuală;
- localizarea evenimentului cauzator al prejudiciului în afara Țărilor de Jos și
- caracterul pur economic și individualizabil al prejudiciului, care constă în deprecierea acțiunilor ordinare ale societății BP¹⁵.

22. Îndoielile exprimate de Hoge Raad der Nederlanden (Curtea Supremă a Țărilor de Jos) au la bază așa-numita „abordare holistică”¹⁶, utilizată de Curte în legătură cu articolul 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012, în vederea aplicării sale în anumite litigii în domeniul investițiilor¹⁷, în care se considera că prejudiciul s-a produs la locul unde este deschis contul investitorului¹⁸.

23. Deși este cert că localizarea contului investitorului contribuia la identificarea instanței competente, trebuie să subliniem totuși că astfel de situații au existat în contexte calificate de Curte drept „special[e]”¹⁹, ca urmare a faptului că:

- abordau problema dintr-o perspectivă foarte clară, deoarece se solicita să se stabilească competența instanțelor de la domiciliul reclamantului, și
- importanța localizării contului, drept element de legătură, este relativă, deoarece există alte elemente care confirmă, în ansamblul lor, că acel loc poate să determine competența judiciară, ca urmare a proximității dintre litigiu și instanță și a predictibilității acesteia pentru părți.

1. Dificultăți privind acceptarea localizării unui cont de investiții ca loc unde s-a produs prejudiciul

24. Avem îndoieli că localizarea unui cont al reclamantului, deschis în statul membru a cărui jurisdicție este în discuție, reprezintă un indiciu util, chiar și în prezența unor elemente suplimentare, pentru orice litigiu în materia răspunderii extracontractuale pentru prejudiciile cauzate investițiilor ca urmare a unor informații incomplete. Dimpotrivă, considerăm că aceasta este o chestiune deschisă, inclusiv dacă luăm în considerare abordarea Curții în acest sens.

¹⁵ În observațiile sale, BP contestă calificarea prejudiciului materializat în conturile de investiții ca fiind unul „direct”, însă instanța de trimitere nu solicită clarificări în această privință. În cazul în care s-ar impune abordarea acestei chestiuni, considerăm că nu există niciun prejudiciu indirect înțeles ca un „accesoriu al unui prejudiciu survenit și suferit de o persoană prejudiciată în mod direct”, astfel cum a arătat avocatul general Léger în Concluziile prezentate în cauza Kronhofer (C-168/02, EU:C:2004:24, punctul 45), atunci când prejudiciul constă în deprecierea unor acțiuni și se materializează într-un cont de investiții: nu există două prejudicii diferite în lanț, ci doar unul. Împărtășim opinia avocatului general Léger, potrivit căreia deprecierea valorilor mobiliare și reducerea activelor acționarilor sunt inseparabile. În sfârșit, subliniem că instanța națională nu utilizează adjectivul „direct” (sau adverbul „direct”) pentru a distinge între prejudiciile directe și cele indirecte, ci pentru a sublinia diferența în raport cu faptele care au condus la adoptarea Hotărârii Universal, în care reclamantul însuși a ales contul din care au ieșit fondurile solicitate ulterior (a se vedea punctul 4.9.1 din decizia de trimitere).

¹⁶ În doctrină, această expresie (asemenea expresiilor „*minimum contacts approach*” sau „*théorie du groupement des points de contact*”) este utilizată pentru a descrie modalitatea de acțiune în Hotărârile Universal, Kolassa și Löber: Gargantini, M., „Competent Courts and Applicable Law”, în Busch, D., Ferrarini, G., și Franx, J. P., *Prospectus Regulation and Prospectus Liability*, OUP, 2020, marg. 19.27.

¹⁷ Hotărârile Kolassa și Löber. Abordarea respectivă nu a fost urmată în Hotărârea Kronhofer, anterioară celor menționate, în care pârâtul nu era emitentul titlurilor, ci intermediarul financiar, care se afla în legătură directă cu reclamantul.

¹⁸ Hotărârea Kolassa, punctele 55 și 3 din dispozitiv, și Hotărârea Löber, punctele 16 și 35 și dispozitivul. Ulterior, în Hotărârea Kronhofer, punctul 18, în mod indirect. Din aceste hotărâri, care făceau referire la diverse tipuri de conturi, nu rezultă clar care dintre conturi a fost reținut – dacă era cel din care ies fondurile sau cel în care sunt depuse valorile mobiliare – drept loc al materializării prejudiciului: Gargantini, M., *loc. cit.*, marg. 19.21 și 19.24.

¹⁹ Hotărârea Universal, punctul 37, care făcea trimitere la Hotărârea Kolassa, și Hotărârea Löber, punctul 29.

25. În măsura în care un cont de investiții reflectă o valoare patrimonială, iar acest cont suferă un prejudiciu, locul unde este deschis ar putea reprezenta, în principiu, locul unde s-a produs prejudiciul pur financiar al deținătorului său. Această localizare geografică a prejudiciului este, totuși, abstractă sau fictivă, la fel ca oricare alta care vizează daune morale²⁰.

26. Totuși, atunci când se optează pentru situarea acestor prejudicii în unul dintre locurile posibile, nu se poate pierde din vedere scopul normei în cauză. Importanța unui cont de investiții (sau a unui cont bancar, în sens larg) este discutabilă din această perspectivă: însăși jurisprudența Curții confirmă insuficiența acestei legături.

27. Locul unde este deschis contul avantajează într-o măsură mai mare acționarul, în special dacă acesta coincide cu locul unde își are domiciliul sau reședința, ceea ce, în cazul consumatorilor sau al micilor investitori, este în acord cu obiectivele de politică legislativă ale normelor de drept material²¹. Totuși, această politică nu poate fi promovată în detrimentul obiectivului specific al Regulamentului nr. 1215/2012, astfel cum rezultă din versiunea sa actuală.

28. Localizarea unui cont poate contribui la proximitatea obiectivă dintre litigiu și instanță, dar aceasta nu ar trebui supraestimată. Conturile în care sunt depuse valorile mobiliare sau în care se reflectă deprecierea lor nu condiționează, de exemplu, legătura de cauzalitate dintre faptă și prejudiciu și nici întinderea prejudiciului rezultat.

29. În plus, din perspectiva societății emitente a acțiunilor cotate, situarea conturilor acționarilor săi reprezintă o informație imprevizibilă, care nu permite o minimă anticipare a organelor judiciare competente internațional în fața cărora ar putea fi acționată în justiție.

30. Este adevărat că, atunci când a luat decizia de a se lista la bursa unui alt stat decât cel unde își are sediul, un emitent de acțiuni acceptă în mod implicit că ar putea fi acționat în justiție în afara domiciliului său. Totuși, în măsura în care el nu are control asupra circulației ulterioare a valorilor sale mobiliare, situarea contului unui investitor²² este pentru acesta aleatorie și imprevizibilă²³.

31. În acest context, dacă se acceptă că localizarea contului reprezintă factorul determinant al competenței, nu se evită „posibilitatea de a se introduce o acțiune împotriva pârâtului în fața unei instanțe dintr-un stat membru care nu era previzibilă în mod rezonabil de către acesta”²⁴. Mai degrabă, se facilitează această posibilitate.

20 În Hotărârea Kronhofer, Curtea a respins competența instanțelor de la domiciliul reclamantului, cu toate că a recunoscut că existase o pierdere economică în locul respectiv. În realitate, aceasta a admis ipoteza instanței de trimitere, potrivit căreia prejudiciul afecta *in mod simultan întreg patrimoniul*; Curtea a considerat că locul materializării prejudiciului și locul unde s-a produs evenimentul cauzator sunt *identice*; aceasta a acceptat că existau *alte locuri* unde s-a manifestat acel prejudiciu (de exemplu, contul din care proveneau fondurile), dar a respins competența instanțelor de la locul unde se află domiciliul și centrul intereselor reclamantului, care coincidea cu acestea. A se vedea punctul 17 și următoarele și dispozitivul.

21 Precum Regulamentul (UE) 2017/1129 al Parlamentului European și al Consiliului din 14 iunie 2017 privind prospectul care trebuie publicat în cazul unei oferte publice de valori mobiliare sau al admiterii de valori mobiliare la tranzacționare pe o piață reglementată și de abrogare a Directivei 2003/71/CE (JO 2017, L 168, p. 12).

22 Și inclusiv identitatea investitorului, în anumite situații. Obligația statelor membre de a se asigura că societățile au dreptul să cunoască această informație a fost stabilită la articolul 3a din Directiva 2007/36/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 11 iulie 2007 privind exercitarea anumitor drepturi ale acționarilor în cadrul societăților comerciale cotate la bursă (JO 2007, L 184, p. 17), astfel cum a fost modificată de Directiva (UE) 2017/828 a Parlamentului European și a Consiliului din 17 mai 2017 de modificare a Directivei 2007/36/CE în ceea ce privește încurajarea implicării pe termen lung a acționarilor (JO 2017, L 132, p. 1).

23 A se vedea Staedler, A., „Der deliktische Erfolgsort als internationaler Gerichtsstand bei reinen Vermögensdelikten”, în *Festschrift für Reinhold Geimer zum 80. Geburtstag*, C.H. Beck, 2017, p. 715-722. În cazul în care contul este considerat un criteriu de atribuire a competenței, emitentul de acțiuni care dorește să neutralizeze riscul introducerii unor acțiuni la instanțe imprevizibile trebuie să excludă vânzarea lor investitorilor individuali.

24 Considerentul (16) al Regulamentului nr. 1215/2012.

2. Rezerve privind utilizarea „abordării holistice” în situații precum cea din prezenta cauză

32. În Concluziile noastre prezentate în cauza Verein für Konsumenteninformation am arătat că lipsa unui prejudiciu fizic îngreunează identificarea locului unde s-a produs prejudiciul și dă naștere la îndoieli cu privire la posibilitatea de a reține locul respectiv drept element de legătură în sensul articolului 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012²⁵.

33. Amintim că, pentru acest motiv, Curții i s-a sugerat în mod repetat să renunțe la alegerea dintre locul faptei și cel al prejudiciului, atunci când este vorba numai despre prejudicii patrimoniale. Ne-am alăturat acestei abordări, precizând că am putea să o urmăm în anumite ipoteze, nu neapărat în mod general²⁶.

34. Prin urmare, împărtășim rezervele privind interpretarea articolului 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012 în contextul răspunderii extracontractuale pentru investițiile mobiliare pornind de la ipoteza că o daună morală se manifestă într-un anumit loc și impunând, în plus, existența cumulativă a unor împrejurări specifice pentru a atribui competență instanțelor din locul respectiv²⁷.

35. Un argument legat de securitatea juridică confirmă oportunitatea de a reflecta din nou asupra acestei abordări: la momentul procedural adecvat (în anumite cazuri, inclusiv *a limine litis*), instanța sesizată cu acțiunea trebuie să identifice elementele de legătură cu statul în care se află, din care va rezulta propria competență judiciară internațională, în lumina reglementărilor aplicabile. Nu numai din motive de ordin practic, ci, astfel cum am menționat, și din motive de securitate juridică, aceasta trebuie să aibă posibilitatea să se pronunțe cu ușurință cu privire la condiția respectivă, înainte de a proceda la analiza pe fond.

36. O interpretare a articolului 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012, care impune o analiză a împrejurărilor specifice ale fiecărei cauze, în situații precum cea din speță, nu favorizează certitudinea rezultatului. În plus, însăși natura criteriului va genera, probabil, îndoieli cu privire la operatorii juridici și va conduce la strategii procedurale dilatorii, precum și la interpretări divergente în statele membre și la sesizarea Curții cu noi trimiteri preliminare²⁸.

3. Concluzie intermediară

37. Astfel, în litigii precum cel în discuție aici, s-ar putea să nu fie necesar să se recurgă la metoda grupării contactelor pentru a atribui competența în temeiul articolului 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012. În acest caz, prejudiciul ar trebui situat într-un loc care să corespundă mai bine obiectivelor urmărite de dispoziție, excluzându-se locul unde este deschis contul de investiții.

²⁵ Cauza C-343/19, EU:C:2020:253, denumită în continuare „Concluziile prezentate în cauza Verein für Konsumenteninformation”, punctele 46 și 48.

²⁶ *Loc. ult. cit.*

²⁷ Nu excludem, de exemplu, că, în alte litigii privind prejudicii pur financiare, prejudiciul poate fi localizat cu ușurință utilizând „abordarea holistică”, fără a contesta în mod real previzibilitatea aceluși loc sau a proximității sale față de litigiu sau, în definitiv, utilitatea sa pentru o bună administrare a justiției. Am susținut această teză în Concluziile prezentate în cauza Verein für Konsumenteninformation (unde am subliniat, însă, că trebuie să se dea dovadă de prudență: a se vedea punctul 70). Această situație s-ar regăsi și în litigiile privind indisponibilizarea conturilor bancare drept măsură asigurătorie în cauzele transfrontaliere, în care debitorul are dreptul la despăgubire, deoarece indisponibilizarea a fost nejustificată. Competența instanțelor de la locul unde este deschis contul indisponibilizat fără un motiv întemeiat pare incontestabilă.

²⁸ Înainte de aceasta, a se vedea întrebarea preliminară care a dat naștere Hotărârii din 9 iulie 2020, Verein für Konsumenteninformation (C-343/19, EU:C:2020:534).

38. În opinia noastră, această abordare este posibilă și, de fapt, a fost adoptată de instanțele din anumite state membre, care analizează competența lor pe baza altor informații, acordând preferință, de exemplu, celei privind piața pe care sunt listate acțiunile²⁹. Acesta este un loc (nu neapărat fizic) bine cunoscut *ex ante*, ales de emitent și a cărui legislație i se aplică în ceea ce privește obligațiile de informare; la rândul său, investitorul îl cunoaște sau trebuie să îl cunoască în avans atunci când cumpără acțiuni ale societății³⁰.

39. Cu toate acestea, având în vedere formularea întrebărilor preliminare, vom răspunde pornind chiar de la premisele care stau la baza acestora, și anume în lumina jurisprudenței Curții elaborate până în prezent, și vom analiza, dacă este cazul, soluțiile alternative propuse.

C. Prima întrebare preliminară

1. Răspunsul în lumina jurisprudenței Curții

a) Litera a): locul unde este deschis contul de investiții, un „element de legătură suficient”?

40. Din Hotărârile Kolassa, Universal și Löber rezultă că localizarea, într-un stat membru, a contului bancar (în sens larg) în care se materializează deprecierea economică nu este suficientă pentru a atribui competență internațională instanțelor din acest stat. În plus, trebuie să existe împrejurări specifice care, împreună, să permită atribuirea acestei competențe³¹.

41. Exceptând, pentru moment, efectele pe care le-ar putea avea în prezenta cauză tipul acțiunii (colectivă) introduse de VEB³², considerăm că nu există niciun element distinctiv atât de important încât să permită abaterea de la această jurisprudență.

42. Instanța de trimitere subliniază că, în Hotărârea Universal, deprecierea economică a avut loc într-un cont bancar al reclamantului ales de el însuși pentru a-și achita datoria; persoana prejudiciată a decis ea însăși localizarea pierderii sale, ceea ce diminuează importanța localizării contului ca element de atribuire a competenței internaționale. În prezenta cauză, pe de altă parte, prejudiciul financiar cauzat de deprecierea acțiunilor deținute în conturile de investiții s-ar materializa *direct* în acestea.

43. Considerăm că acest argument nu este convingător, pentru următoarele motive:

- în hotărârea respectivă, Curtea nu a făcut referire la caracterul nefiabil al contului ales de reclamant ca argument principal, ci ca un argument suplimentar³³;

29 A se vedea hotărârea Cour de cassation (Curte de Casație, Franța) din 7 ianuarie 2014, nr. 11-24.157 (JurisData nr. 2014-000040), și hotărârea Oberster Gerichtshof (Curtea Supremă, Austria) din 7 iulie 2017 (6Ob18/17s).

30 Totuși, recunoaștem că nu este o soluție necriticabilă: nu favorizează micii investitori domiciliați într-un alt stat [dar articolul 7 punctul 2 nu este conceput pentru protecția lor] și se poate ca acțiunile să fie listate pe mai multe piețe. De asemenea, poate exista situația în care un astfel de element de legătură să conducă la domiciliul pârâtului, dacă acesta alege statul membru în care se află drept stat de origine, în sensul Directivei 2004/109/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 decembrie 2004 privind armonizarea obligațiilor de transparență în ceea ce privește informația referitoare la emitenții ale căror valori mobiliare sunt admise la tranzacționare pe o piață reglementată și de modificare a Directivei 2001/34/CE (JO 2004, L 390, p. 38, Ediție specială, 06/vol. 7, p. 172). Este posibil de asemenea ca aceasta să ajungă să implice o identitate între „locul faptei” și „locul prejudiciului”. Facem trimitere în acest punct la aspectele evidențiate de avocatul general Szpunar în Concluziile prezentate în cauza Universal Music International Holding (C-12/15, EU:C:2016:161, punctul 38): „Atunci când este vorba despre [...] un prejudiciu care constă numai într-o diminuare a activelor financiare, nu considerăm că noțiunea «Erfolgssort» este pe deplin pertinentă. În anumite situații, noțiunile «Handlungsort» și «Erfolgssort» nu pot fi diferențiate [...]” A se vedea de asemenea punctul 60 și următoarele din prezentele concluzii.

31 Hotărârea Universal, punctele 36 și 37, și Hotărârea Löber, punctul 31 și dispozitivul.

32 La aceste efecte se referă cea de a doua întrebare preliminară.

33 Punctul 38.

- nu poate fi exclusă intervenția unui acționar în alegerea unui cont în care să depună valorile sale mobiliare, ceea ce îi va permite să predetermine localizarea contului respectiv drept legătură cu un teritoriu, în eventualitatea introducerii unei acțiuni împotriva emitentului acțiunilor³⁴;
- lipsa *alegerii* unui astfel de loc de către acționarul ale cărui valori mobiliare s-au depreciat nu îl transformă într-un factor mai puțin imprevizibil pentru emitent, astfel cum am arătat anterior.

44. Nici diferența dintre prezenta cauză și Hotărârile Kolassa și Löber, în ceea ce privește forma și natura informațiilor pretins înșelătoare furnizate de pârât, nu justifică atribuirea competenței internaționale instanțelor de la locul unde sunt situate conturile de investiții.

45. În realitate, faptul că informațiile societății emitente nu sunt adresate în mod specific sau separat investitorilor neerlandezi ar părea să susțină mai degrabă o concluzie contrară³⁵. Totuși, având în vedere că, pentru VEB, acest element reprezintă o împrejurare specială care *confirmă* competența instanțelor neerlandeze, îl vom examina ulterior din această perspectivă.

46. În concluzie, materializarea prejudiciului financiar într-un cont de investiții localizat în Țările de Jos nu poate fi admisă ca „element de legătură *suficient* pentru a stabili competența internațională” a instanțelor neerlandeze.

b) Litera (b): împrejurările specifice ale cauzei

47. În cazul unui răspuns negativ la prima întrebare preliminară, Hoge Raad der Nederlanden (Curtea Supremă a Țărilor de Jos) solicită să se stabilească dacă „este necesar să existe împrejurări suplimentare care să justifice că instanțele neerlandeze sunt competente și care sunt aceste împrejurări”. Aceasta solicită, concret, să se determine dacă împrejurările menționate la punctul 4.2.2 din decizia de trimitere ar fi suficiente³⁶.

48. Astfel cum am arătat cu o altă ocazie, este imposibil să se precizeze în mod abstract împrejurările specifice care, împreună, creează o legătură suficientă între litigiu și instanță, în cazul în care prejudiciul descris în acțiune este pur financiar³⁷.

49. Cu toate acestea, considerăm că este oportun să reiterăm că „împrejurările specifice” relevante pentru atribuirea competenței sunt cele care evidențiază proximitatea dintre litigiu și instanță, precum și previzibilitatea celei din urmă pentru părți, întrucât acestea sunt principiile pe care se întemeiază criteriul competenței internaționale constând în „locul prejudiciului”³⁸.

50. Aceste împrejurări vor trebui să includă:

- elementele de interes pentru buna administrare a justiției și organizarea utilă a procesului și
- factorii care ar fi putut contribui la formarea convingerii părților cu privire la locul unde pot introduce o acțiune sau unde ar putea fi acționate în justiție ca urmare a actelor lor.

34 Prin urmare, diferența față de Hotărârea Universal nu ar consta în alegerea contului de referință, ci în momentul în care este făcută acea alegere.

35 Instanța de trimitere însăși recunoaște că, în aceste condiții, instanța ar fi imprevizibilă pentru pârât: a se vedea punctul 4.9.3 din decizia de trimitere.

36 Reproduse la nota de subsol 6 din prezentele concluzii. În măsura în care instanța de trimitere solicită o apreciere a împrejurărilor specifice, întrebarea preliminară nu este, în opinia noastră, ipotetică, contrar celor susținute de BP în răspunsul său scris la întrebările Curții (punctele 3-6).

37 Concluziile noastre prezentate în cauza Verein für Konsumenteninformation, punctul 67.

38 *Loc. ult. cit.*

51. Din documentele existente la dosar rezultă că în litigiul principal nu există *împrejurări specifice* similare celor din Hotărârile Kolassa și Löber. Pe de altă parte, conform deciziei de trimitere, pot exista alte împrejurări³⁹. Considerăm că majoritatea acestora din urmă (exceptându-le, pentru moment, pe cele privind acțiunea colectivă) sunt irelevante pentru atribuirea competenței⁴⁰.

1) Acordul dintre BP și alți acționari

52. Considerăm că este irelevant faptul că BP a încheiat un acord cu acționarii săi din SUA, care nu le-a fost propus și acționarilor europeni. Această informație nu constituie un argument, în ceea ce privește previzibilitatea, proximitatea sau buna administrare a justiției, în favoarea considerării Țărilor de Jos ca fiind jurisdicția competentă din Uniunea Europeană.

2) Calitatea de acționari-consumatori

53. În opinia noastră, este de asemenea irelevant că unele dintre persoanele afectate au calitatea de consumatori⁴¹. Ar putea fi oportun ca situația investitorilor cu amănuntul să fie reglementată în conformitate cu secțiunea 4 a capitolului II din Regulamentul nr. 1215/2012⁴², dar este cert că, până în prezent, acest lucru nu s-a întâmplat.

54. Consumatorul protejat în temeiul Regulamentului nr. 1215/2012 este numai cel care este parte într-un contract în împrejurările prevăzute la articolul 17⁴³. În versiunea actuală a acestui regulament nu există niciun principiu general al protecției consumatorilor care să asocieze acestei calități materiale posibilitatea de a introduce acțiuni în justiție numai la domiciliul lor.

55. În lipsa unei astfel de norme generale, calitatea de „consumator” trebuie apreciată în contextul articolului 7 punctul 2, la fel ca și ceilalți factori: și anume, în funcție de proximitatea și de previzibilitatea instanței. În această privință, nu vedem cum ar putea statutul de consumator al unor investitori ai societății BP să apropie în mod obiectiv instanța și litigiul sau să determine previzibilitatea într-o măsură mai mare sau mai mică a jurisdicției neerlandeze din perspectiva părâtului⁴⁴.

3) Informațiile furnizate de BP cu privire la acțiunile sale

56. Informațiile furnizate de BP cu privire la acțiunile sale sunt adresate publicului investitor la nivel global. Prin urmare, BP nu ignoră că aceste valori mobiliare pot fi achiziționate de investitori din alte state decât cel unde are sediul sau unde se află sediul bursei sau piețele bursiere pe care a decis să se listeze⁴⁵.

39 A se vedea nota de subsol 6 din prezentele concluzii.

40 Reședința în Țările de Jos a acționarilor BP afectați de deprecierea acțiunilor poate merita o atenție sporită din perspectiva gestionării procesului (de exemplu, în vederea notificării sau în cazul în care declarațiile acestora ar putea fi necesare ca element de probă). Ar reveni instanței de trimitere sarcina de a aprecia dacă acest lucru este valabil, ținând seama de tipul de procedură și de obiectul acesteia.

41 Observația noastră nu ar fi diferită nici dacă toate persoanele afectate ar fi consumatori. În plus, în prezenta cauză, consumatorii înșiși nici măcar nu sunt reclamanți: VEB este cea care are această calitate.

42 Ceea ce Curtea a exclus în Hotărârea Kolassa, respingând calificarea contractuală a acțiunii și, prin urmare, aplicabilitatea secțiunii menționate și a articolului 5 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001.

43 Curtea a statuat deja că articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001 nu urmărește obiectivul de a oferi părții defavorizate o protecție consolidată: a se vedea Hotărârea din 25 octombrie 2012, Folien Fischer și Fofitec (C-133/11, EU:C:2012:664, denumită în continuare „Hotărârea Folien Fischer și Fofitec”, punctul 46).

44 Desigur, un consumator este, în general, un investitor cu mai multe șanse să se încadreze în categoria celor „insuficient informați”, menționată de Curte în Hotărârea Kolassa, punctul 56, și în Hotărârea Löber, punctul 35, ca element care ar trebui apreciat de părât. Totuși, nu această informație în sine, ci difuzarea prospectului în statul de domiciliu al investitorilor a fost unul dintre factorii determinanți ai interpretării Curții.

45 Difuzarea informațiilor fără elemente care să asigure o limitare geografică (precum tehnicile de blocare geografică sau utilizarea unei limbi vorbite exclusiv pe un teritoriu) poate implica tocmai cunoașterea acestui fapt.

57. Este adevărat că un operator economic nu poate să se prevaleze de caracterul general al informațiilor pe care el însuși le difuzează pentru a evita să fie acționat în justiție într-un anumit loc. Cu toate acestea, nu pare rezonabil nici ca acesta să fie supus tuturor jurisdicțiilor în care, ca urmare a accesibilității internetului, ajung astfel de informații, atunci când scopul lor este de a demonstra caracteristicile unor acțiuni listate la bursă, de obicei transmisibile printr-un lanț de intermediari care nu se află sub controlul emitentului.

58. Cu alte cuvinte, considerăm că, în sensul articolului 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012, difuzarea de către o societate, la nivel global, a unor informații cu privire la acțiunile sale nu contribuie în niciun mod la stabilirea competenței instanțelor dintr-un anumit stat⁴⁶.

59. În aceste condiții, considerăm că împrejurările specifice la care face referire a doua întrebare preliminară nu contribuie la atribuirea competenței instanțelor neerlandeze.

2. O soluție alternativă?

60. Comisia propune să se interpreteze, în mod excepțional, că prejudiciul se materializează în contul de investiții deținut într-un stat membru și permite atribuirea competenței judiciare instanțelor din acel stat, fără a fi necesare împrejurări suplimentare, în cazul în care nu există elemente care să permită localizarea acestuia într-un alt stat membru.

61. În caz contrar, Comisia subliniază că reclamantul ar pierde opțiunea oferită la articolul 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012 atunci când, în situația descrisă, locul evenimentului cauzator coincide cu domiciliul pârâtului.

62. În opinia noastră, acest rezultat, deși nefericit, nu este contrar sistemului de atribuire a competenței judiciare internaționale prevăzut de Regulamentul nr. 1215/2012. În schimb, rezultatul opus ar putea fi contrar.

63. Convenția de la Bruxelles și, ulterior, regulamentele pleacă de la premisa (cu excepțiile prevăzute) că instanța principală este și trebuie să fie cea de la domiciliul pârâtului. Instanțele speciale prevăzute în plus au la bază un set de considerații, printre care figurează în mod expres, ca un scop în sine, aceea de a oferi alternative reclamantului⁴⁷.

64. Este adevărat că la originea interpretării articolului 5 alineatul (3) din Convenția de la Bruxelles se află efectul său util, astfel încât aceasta include atât locul faptei, cât și pe cel al prejudiciului. Acest efect s-ar pierde în cazul în care dispoziția ar fi interpretată în mod exclusiv și sistematic drept locul evenimentului cauzator, deoarece acesta coincide în general cu domiciliul pârâtului⁴⁸.

65. În același timp, Curtea a amintit în mod constant că articolul 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012 trebuie interpretat în sens strict, în caz contrar fiind golit de conținut principiul general al competenței instanțelor din statul unde își are domiciliul pârâtul⁴⁹.

⁴⁶ În răspunsul său scris la întrebările Curții, VEB pare să accepte netemeinicia argumentelor sale cu privire la acest aspect, atunci când subliniază (punctele 19 și 21) că difuzarea la nivel global a informațiilor poate reprezenta o legătură suficientă cu Țările de Jos, „cel puțin în combinație cu reședința acționarului” în acest stat.

⁴⁷ Considerentele (15) și (16) ale Regulamentului nr. 1215/2012. Curtea a subliniat natura obiectivă a temeiului care stă la baza competenței instanțelor speciale: a se vedea Hotărârea Folien Fischer și Fofitec, punctul 45, în care aceasta arată că obiectivele privind previzibilitatea instanței competente și securitatea juridică pe care le urmărește articolul 7 punctul 2 „nu au legătură nici cu atribuirea rolurilor de reclamant, respectiv, de pârât, nici cu protecția unuia dintre aceștia”.

⁴⁸ Hotărârea din 30 noiembrie 1976, Bier (21/76, EU:C:1976:166, punctele 20 și 23).

⁴⁹ Hotărârea Marinari, punctul 13, Hotărârea din 27 octombrie 1998, Réunion européenne și alții (C-51/97, EU:C:1998:509, punctul 29), sau Hotărârea Universal, punctul 25, printre multe altele.

66. Amintim, în acest context, că articolul 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012 nu stabilește competența instanței pentru protecția reclamantului. Această constatare este în general asociată cu avertismentul împotriva unei interpretări a dispoziției care favorizează competența instanțelor de la domiciliul reclamantului⁵⁰.

67. Prin urmare, nu este posibil ca obiectivul de facilitare a acțiunii reclamantului să prevaleze asupra obiectivelor de securitate juridică și proximitate între litigiu și instanță.

68. Din considerațiile anterioare rezultă, în opinia noastră, că nu este obligatoriu – și în niciun caz în termeni absoluți – să se acorde reclamantului opțiune pentru a introduce o acțiune în justiție și, cu atât mai puțin, opțiunea de a introduce o acțiune într-un loc considerat drept locul unde s-a materializat prejudiciul, atunci când, prin caracterul său, în realitate, fictiv, acest loc nu reprezintă elementul de legătură necesar între litigiu și instanță.

69. În acest sens, amintim că, potrivit Curții, revine persoanei afectate sarcina de a introduce o acțiune la instanța de la locul unde s-a produs prejudiciul în situații în care este imposibil sau dificil să se determine unde s-a produs evenimentul cauzator⁵¹.

70. Adăugăm, astfel cum am făcut-o și cu alte ocazii⁵², că Curtea a exclus aplicarea articolului 5 alineatul (1) din Convenția de la Bruxelles [în prezent, articolul 7 punctul 1 din Regulamentul nr. 1215/2012] în ceea ce privește o obligație care „nu poate fi plasată într-un anumit loc și nici nu poate fi asociată unei instanțe care este în mod special aptă să soluționeze litigii referitoare la obligația respectivă”⁵³.

71. În sfârșit, în măsura în care domiciliul pârâtului într-un stat membru reprezintă o condiție a aplicabilității Regulamentului nr. 1215/2012, reclamantul are acces cel puțin la anumite instanțe atunci când instrumentul este aplicabil. Prin urmare, nu există niciun risc de denegare de dreptate⁵⁴.

D. Cu privire la a doua întrebare preliminară

72. Instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă răspunsul la prima întrebare preliminară este afectat de natura acțiunii introduse de VEB (și anume, de caracterul său colectiv) și de faptul că prin aceasta se formulează o pretenție pur declaratorie.

73. În acest context, instanța de trimitere face referire la Hotărârea CDC Hydrogen Peroxide⁵⁵, în care Curtea a arătat că o cesiune de creanțe, realizată de fiecare creditor inițial în favoarea reclamantului, nu poate, prin ea însăși, să aibă efecte asupra determinării instanței competente, conform articolului 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012.

74. În opinia instanței de trimitere, dacă această soluție este extrapolată la acțiunea principală, mecanismul acțiunii colective ar deveni inefficient.

50 Hotărârea Marinari, punctul 13, și Hotărârea Kronhofer, punctul 20.

51 Hotărârea din 27 octombrie 1998, Réunion européenne și alții (C-51/97, EU:C:1998:509, punctul 33).

52 Concluziile prezentate în cauza Verein für Konsumenteninformation, punctele 49 și 50.

53 Hotărârea din 19 februarie 2002, Besix (C-256/00, EU:C:2002:99, punctul 49). Cauza se referea la o obligație de a nu face fără limitare geografică.

54 Curtea interpretează *in mod extensiv* domiciliul pârâtului drept condiție pentru aplicabilitatea instrumentului european: a se vedea Hotărârea din 17 noiembrie 2011, Hypoteční banka (C-327/10, EU:C:2011:745). În cazul în care pârâtul nu are domiciliul pe teritoriul Uniunii, Regulamentul nr. 1215/2012 nu este aplicabil, însă se aplică celelalte regimuri reglementate de statele membre.

55 Hotărârea din 21 mai 2015, CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, denumită în continuare „Hotărârea CDC”).

1. Acțiunea colectivă și locul prejudiciului

a) Acțiune în simpla constatare a răspunderii

75. Conform legislației naționale în vigoare la momentul introducerii acțiunii, o asociație de apărare a intereselor colective precum VEB nu are calitate procesuală pentru a introduce o acțiune în despăgubire (în bani). Numai persoanele afectate ar putea solicita o astfel de despăgubire.

76. Curtea a statuat că articolul 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012 include în domeniul său de aplicare acțiuni în simpla constatare a răspunderii civile extracontractuale⁵⁶, inclusiv celor prin care se solicită constatarea lipsei răspunderii⁵⁷, precum și acțiuni preventive prin care se urmărește evitarea unui prejudiciu viitor⁵⁸.

77. Potrivit acestei linii jurisprudențiale, instanțele din statul membru în care fie s-a produs evenimentul cauzator, fie s-a produs sau urmează să se producă prejudiciul se pot declara în mod valabil competente în temeiul articolului 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012 în ceea ce privește acțiuni prin care nu se solicită (încă) o despăgubire concretă⁵⁹.

78. În Hotărârea DFDS Torline, Curtea:

- și-a bazat raționamentul, printre altele, pe relația dintre prima etapă a acțiunii (referitoare la constatarea nelegalității unui anumit comportament) și cea de a doua etapă (referitoare la despăgubirea care rezultă din acel comportament);
- a considerat că separarea celor două etape, în vederea stabilirii competenței judiciare internaționale, ar impune reclamantului să recurgă la instanțe din state membre diferite și că acest lucru „ar fi contrar principiilor bunei-administrații a justiției, securității juridice și nemultiplicării criteriilor de competență judiciară în ceea ce privește același raport juridic”⁶⁰.

79. Având în vedere considerațiile anterioare, apreciem că nu există niciun inconvenient pentru a aplica articolul 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012 în ceea ce privește acțiunile în constatarea răspunderii precum cea introdusă de VEB, formulate anterior acțiunilor în despăgubire pe care numai persoanele afectate, a căror identitate și reședință nu sunt cunoscute la momentul (primei) acțiuni, le pot introduce individual în viitor.

56 Hotărârea din 5 februarie 2004, DFDS Torline (C-18/02, EU:C:2004:74, denumită în continuare „Hotărârea DFDS Torline”).

57 Hotărârea Folien Fischer și Fofitec.

58 Hotărârea din 1 octombrie 2002, Henkel (C-167/00, EU:C:2002:555, denumită în continuare „Hotărârea Henkel”). În prezent și de la adoptarea Regulamentului nr. 44/2001, această posibilitate este inclusă în textul său.

59 Întrebările care au dat naștere Hotărârilor Henkel și Folien Fischer și Fofitec nu se refereau în mod direct la utilitatea criteriului „locul unde s-a produs prejudiciul” în acțiunile respective, ci la calificarea acestora drept „extracontractuale”. A se vedea în special punctul 42 și următoarele din Hotărârea Henkel și punctele 39, 48 și 52 din Hotărârea Folien Fischer și Fofitec.

60 Hotărârea DFDS Torline, punctele 25 și 26. La punctul 27, Curtea adaugă argumentul specific referitor la proximitatea față de litigiu și la facilitatea administrării probelor, insistând asupra faptului că „acesta este valabil atât dacă litigiul are ca obiect repararea prejudiciului care s-a produs deja, cât și dacă scopul acțiunii este de a împiedica producerea prejudiciului”. A se vedea în același sens Hotărârea Folien Fischer și Fofitec, punctul 48. Considerăm că, atunci când acțiunea are ca obiect declararea nelegalității unui comportament, argumentul privind facilitatea administrării probelor privind *prejudiciul* este în mod logic secundar, dar nu inexistent – contrar opiniei prezentate de BP în observațiile sale. Acest lucru este valabil și în ceea ce privește legătura de cauzalitate, în măsura în care se traduce, astfel cum pare să fie cazul modelului neerlandez, într-un test abstract care permite să se stabilească dacă există o legătură *sine qua non* între comportament și prejudiciu. Relația cauză-efect în sens strict trebuie să fie stabilită ulterior, în fiecare acțiune individuală. A se vedea Bosters, T., *Collective redress and private international law in the EU*, T. M. C. Asser Press, 2017, p. 41, și hotărârea pronunțată de Hoge Raad der Nederlanden (Curtea Supremă a Țărilor de Jos) la 27 noiembrie 2009, LJN BH2162 (VEB/World Online).

80. În orice caz, afirmația anterioară pornește de la premisa că există o anumită legătură sau orientare funcțională între procedura de fond inițiată de VEB și cele care se vor desfășura ulterior în vederea obținerii despăgubirii⁶¹. Revine instanței de trimitere sarcina de a stabili dacă această premisă există sau nu în contextul articolului 3:305a din BW.

81. Nu trebuie să se ignore faptul că identificarea locului materializării prejudiciului va deveni mai complexă în aceste scenarii procedurale în două etape, întrucât prejudiciul respectiv este asociat cu deținători care nu au fost neapărat încă identificați. În opinia noastră, acest factor nu anulează pur și simplu coerența „reală, iar nu abstractă”⁶² a prejudiciului.

82. În prezenta cauză, dificultatea este atenuată prin delimitarea intereselor apărute de asociația reclamantă, și anume cele care rezultă din localizarea în Țările de Jos a conturilor de investiții care reflectă deprecierea acțiunilor.

b) Acțiunea colectivă și pluralitatea de locuri de materializare a prejudiciilor

83. Locul prejudiciului drept criteriu atributiv de competență internațională este acela în care consecințele negative ale unei fapte se manifestă în mod concret⁶³. Prin urmare, este necesar să se cunoască în primul rând despre ce prejudiciu este vorba, sens în care trebuie să se determine interesul juridic potențial afectat.

84. Interesele materiale care pot fi afectate sunt de diverse tipuri. Simplificând, trebuie să se facă distincția între interesele difuze⁶⁴, interesele colective⁶⁵ și interesele individuale: în cazul acestora din urmă, deținătorul lor este cunoscut *ex ante* sau poate fi identificat după introducerea acțiunii (sau chiar după pronunțarea hotărârii).

85. Nu revine Curții, ci instanței de trimitere sarcina de a califica natura interesului apărat de asociația reclamantă în modelul de acțiune colectivă prevăzut la articolul 3:305a BW, la care pare să fi recurs.

86. În cazul în care instanța de trimitere consideră că, în acțiunea colectivă formulată de VEB, interesele în cauză sunt (aparent)⁶⁶ ale unor deținători identificați sau ușor de identificat, răspunsul la a doua întrebare trebuie să se bazeze pe jurisprudența stabilită până în prezent de Curte în această privință.

87. În Hotărârea CDC, în care regrouparea creanțelor persoanelor individuale a avut loc după cesiunea acestora, Curtea a negat că un astfel de transfer ar avea efecte asupra stabilirii competenței judiciare internaționale⁶⁷.

61 Existența unei legături sau a unei orientări funcționale între proceduri anulează, în opinia noastră, opinia prezentată de BP la punctele 14-18 din răspunsul său scris la întrebările Curții, în care sugerează că locul unde s-a produs prejudiciul nu constituie un criteriu atributiv de competență în contextul unor acțiuni precum cea formulată în prezenta cauză.

62 Astfel cum a arătat avocatul general Jääskinen în Concluziile sale prezentate în cauza Folien Fischer și Fofitec (C-133/11, EU:C:2012:226, punctul 49).

63 Hotărârea din 16 iulie 2009, Zuid-Chemie (C-189/08, EU:C:2009:475, punctul 27), și Hotărârea CDC, punctul 52, printre altele.

64 Înțelegându-se prin acestea interese generale care, în principiu, afectează toți cetățenii și care sunt recunoscute într-un text normativ (legal sau constituțional).

65 Acestea sunt interesele unui anumit grup social (precum consumatorii), unit în funcție de calități obiective sau de anumite raporturi juridice, a căror reprezentare poate fi încredințată unei persoane juridice private sau unei entități publice.

66 Decizia de trimitere nu reflectă argumente referitoare la afectarea altor interese juridice decât cele financiare ale fiecărui acționar precum libertatea de decizie a actorilor de pe piață – care ar fi efectuat investiții în temeiul unor informații (pretins) false – sau încrederea pieței în sine.

67 Punctul 2 din dispozitiv.

88. Acționând astfel, Curtea a confirmat ceea ce declarase deja în Hotărârea ÖFAB, având în vedere că: (a) se menține legătura deosebit de strânsă dintre locul unde s-a produs fapta prejudiciabilă și instanța competentă, chiar dacă creditorul inițial cesionează creanța, și (b) un răspuns diferit ar fi contrar obiectivului regulamentului, potrivit căruia normele de competență trebuie să prezinte un mare grad de previzibilitate⁶⁸.

89. Potrivit acestei jurisprudențe, în ipoteza în care VEB ar apăra, în acțiunea sa colectivă, interesele individuale ale investitorilor care i-au încredințat apărarea lor în fața instanțelor, va trebui să se concluzioneze că apărarea colectivă nu modifică condițiile în care instanțele neerlandeze sunt competente, în temeiul articolului 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012.

90. Această atribuire a competenței va depinde, așadar, de îndeplinirea condițiilor generale stabilite de jurisprudența Curții: (a) localizarea în Țările de Jos a locului sau a locurilor unde se manifestă concret prejudiciul pentru fiecare persoană afectată și (b) prezența unor condiții speciale care să confirme legătura strânsă dintre instanță și litigiu.

91. Instanța de trimitere pleacă de la prezumția că „nu sunt stabilite nici domiciliile respective ale acestor investitori⁶⁹, nici împrejurările speciale ale achizițiilor individuale, respectiv ale deciziilor individuale de a nu vinde acțiunile deja deținute”. Totuși, având în vedere natura acțiunii judiciare introduse, aceste omisiuni nu ar împiedica recunoașterea competenței judiciare a instanțelor neerlandeze, în cazul în care ar fi îndeplinite condițiile generale la care am făcut referire anterior.

2. Eficacitatea acțiunii colective

92. În opinia Hoge Raad der Nederlanden (Curtea Supremă a Țărilor de Jos), mecanismul acțiunii colective ar deveni inefficient dacă o entitate precum VEB ar fi obligată să introducă o acțiune în fiecare dintre locurile unde s-a produs un prejudiciu individual.

93. Nu avem îndoieli că argumentul instanței naționale este corect⁷⁰, dar nu găsim altă alternativă în sistemul de atribuire a competenței judiciare internaționale în vigoare în Uniunea Europeană, care, în prezent, este reprezentat de Regulamentul nr. 1215/2012.

94. Cu toate acestea, nu excludem faptul că, în cazul în care s-ar constata că fiecare prejudiciu relevant se produce într-un singur stat membru, motivele care țin de specializarea unei anumite jurisdicții locale ar permite depășirea fragmentării teritoriale care rezultă din aplicarea strictă a articolului 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012⁷¹.

68 Hotărârea din 18 iulie 2013, ÖFAB (C-147/12, EU:C:2013:490, punctele 57 și 58, precum și punctul 3 din dispozitiv).

69 În realitate, elementul de legătură nu este locul de reședință al investitorului, ci locul unde se află contul de investiții, astfel cum rezultă din decizia de trimitere.

70 Deși instanța de trimitere nu clarifică acest lucru, considerăm că posibila pierdere a eficacității are loc în plus dintr-o perspectivă dublă: entitatea care apără interesele colective poate fi nevoită să introducă acțiuni în diferite jurisdicții, în funcție de localizarea prejudiciilor, în cazul în care acestea se produc în mai multe state membre, și, în cadrul lor, poate fi necesar de asemenea ca aceasta să inițieze proceduri în mai multe circumscripții, întrucât articolul 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012 stabilește atât competența teritorială, cât și pe cea internațională.

71 A se vedea prin analogie Hotărârea din 18 decembrie 2014, Sanders și Huber (C-400/13 și C-408/13, EU:C:2014:2461).

95. În rest, împărtășim opinia avocatului general Bobek exprimată în Concluziile sale prezentate în cauza Schrems, potrivit căruia Regulamentul nr. 44/2001 nu prevede „dispoziții specifice privind cesiunea drepturilor [...] sau proceduri pentru acțiunile colective”: nu revine instanțelor, nici Curții sarcina de a institui noi mecanisme procedurale, anticipând acțiunea legiuitorului într-un domeniu atât de sensibil⁷², și nici cea de a crea un criteriu de competență ad-hoc⁷³.

V. Concluzie

96. În lumina considerațiilor anterioare, propunem Curții să răspundă la prima și la a doua întrebare preliminară adresate de Hoge Raad der Nederlanden (Curtea Supremă a Țărilor de Jos) după cum urmează:

- „1) Articolul 7 teza introductivă punctul 2 din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2012 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (reformare) trebuie interpretat în sensul că:
- a) nu constituie un element de legătură suficient pentru a stabili competența internațională a instanțelor dintr-un stat membru faptul că deprecierea acțiunilor unei societăți listate la bursele din alte state membre s-a materializat în conturile de investiții din primul stat membru sau în conturile de investiții ale unei bănci sau ale unei întreprinderi de investiții stabilite în acel stat membru, atunci când prejudiciul respectiv este consecința deciziilor adoptate de investitori pe baza unor informații, pretins incorecte, incomplete și înșelătoare, pe care societatea listată la bursă le-a publicat pe plan global;
 - b) nici existența unui acord între societatea pârâtă și anumiți acționari dintr-un stat terț, care nu a fost oferit reclamanților din acțiunea principală, și nici calitatea de consumatori a unora dintre aceștia nu reprezintă împrejurări specifice relevante pentru atribuirea competenței internaționale în temeiul articolului 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012. De asemenea, nici publicarea pe plan global a informațiilor relevante de către societatea pârâtă nu constituie o împrejurare specifică.
- 2) Exercițarea unei acțiuni colective, în conformitate cu normele procedurale naționale, de către o asociație care reprezintă interesele deținătorilor de valori mobiliare care au suferit prejudiciul nu modifică interpretarea articolului 7 punctul 2 din Regulamentul nr. 1215/2012.”

⁷² Cauza C-498/16, EU:C:2017:863, punctele 119-123.

⁷³ Directiva (UE) 2020/1828 a Parlamentului European și a Consiliului din 25 noiembrie 2020 privind acțiunile în reprezentare pentru protecția intereselor colective ale consumatorilor și de abrogare a Directivei 2009/22/CE (JO 2020, L 409, p. 1) păstrează intact regimul competenței judiciare internaționale prevăzut de Regulamentul nr. 1215/2012, astfel cum sugera deja Propunerea de Directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind acțiunile de reprezentare pentru protecția intereselor colective ale consumatorilor și de abrogare a Directivei 2009/22/CE din 11 aprilie 2018 [COM(2018) 184 final]: a se vedea considerentul (21) și articolul 2 alineatul (3). Directiva prevede, pe lângă recunoașterea automată a calității procesuale a entităților calificate ale unui stat membru pentru a introduce acțiuni în alte state membre, promovarea cooperării dintre acestea cu scopul de a facilita acțiunile împotriva încălcărilor cu o întindere transfrontalieră: a se vedea considerentele (32) și (71), precum și articolul 6 alineatele (2) și (3) și articolul 20 alineatul (4). Acesta stabilește de asemenea obligația statelor membre de a prevedea mecanisme prin care consumatorii care au reședința obișnuită într-un stat membru să fie reprezentați în acțiunile colective în despăgubire introduse în alt stat membru: a se vedea considerentul (31) și articolul 6 alineatul (2).